

Λ. Δογάρη

Τὸ Δράμα
τῶν
Καζαβρῦρων



415

70

4.140

415

20

4140

Α. ΔΟΓΑΝΗ



ΤΟ ΔΡΑΜΑ

ΤΩΝ

ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

ΠΑΤΡΑΙ, 1948

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΣΤΟΥΣ ΗΡΩΑΣ
ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΑΣ ΜΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὸ παρὸν ποίημα ἀπηγγέθη ἀπὸ
τὸν ποιητὴ τὴν 13)12)47, 3ην Ἐπέ-
τειον τοῦ ἐν Καλαβρῦτοις Μνημοσύ-
νου τῶν Ἡρωϊκῶν Μαρτύρων τῆς
Γερμανικῆς Ἰθριωδίας!

Πρόλογος

Αἰσχύλος νέος ἔπρεπε νὰ ρθῆ νὰ περιγράψῃ,
τῶν Καλαβρυτῶν τὸ φρικτό, τὸ φοβερὸ τὸ Δραῖμα,
σ' ὄλον τὸν Κόσμο ν' ἀκουσθῆ κι' ὁ Κόσμος νὰ τὸ
[κλάψῃ,
μὲ τῆς καρδιᾶς τ' ἀπόκρουφο, τ' ὀδυνηρὸ τὸ κλάμα.

Γιατὶ σ' ἐμὲ δὲν ἄφησε ὁ χρόνος ν' ἀποθέσω,
οὔτ' ἓνα δάκρυ στὸ βωμὸ τοῦ τάφου τους νὰ χύσω,
γι' αὐτὸ βοηθᾶτε με ὄρφανὰ καὶ γῆρες μὴ μπορέσω,
μὲ τὰ δικὰ σας δάκρυα, τὸ Δραῖμα νὰ θρηνηθῶ.

Τὸ δράμα τῶν Καλαβρῦτων

Ἄγκομαχάει ὁ Χιαλμὸς καὶ στ' ἀγκομαχημά του,
τὰ βράχα του ραῖζουνε καὶ βγάνουν κατσιφάρα,
τὰ χιόνια του παγώνουνε, τὰ κεφαλοβροσιά του,
κι' ὅλες τῆς βρύσες γύρω του, στερφεύει ἡ παγωμάρα.

Μόνο τ' ἀθάνατο νερό, ποὺ βγαίνει στὴν κορφὴ του,
καὶ πέφτει ἀπὸ ἴνα βράχο του, σ' ἄορατο πηγάδι,
ἐκεῖνο δὲν ἐπάγωσε καὶ τρέχει ἀπ' τὴν πηγὴ του,
γιὰ νὰ λουζῶντε οἱ ψυχὲς προτοῦ νὰ πᾶν στὸν Ἄδη.

Αὐτὸ μὲ τὰ ποτάμια του τὰ δυὸ δὲν ἐπαγῶσαν,
γιατ' ἀπ' αὐτὰ τὰ δάκρυα του κατεβασιὲς κυλιᾶνε,
σὰν εἶδε πῶς ἐπλάκωσαν, στὰ μέρη του ζυγῶσαν,
οἱ Γερμανοὶ νὰ σφάζουνε, τὸν κόσμον νὰ κρεμάνε.

Καὶ τ' ἀκροβοῦνι του ἡ Βελιά, μὲ πάχη σκεπασμένο,
δμβροῖζουνε τὰ βράχα του σταλαματιῆς καὶ στάνε,
σὰν εἶδε μέσ' στὰ πόδια του ποῦ εἶναι ξαζλωμένο,
τὸ ξακουσμένο τὸ χωριὸ οἱ Οὔνοι νὰ χαλᾶνε.

Νᾶχουν δαυλιὰ στὰ χέρια τους, τὰ σπίτια τους νὰ καῖνε,
κι' ἀπ' τὰ σκουσμάρια τοῦ χωριοῦ ὁ κόσμος νὰ χαλιέται,
τὰ δάκρυνά του νεροσουρημῆς ξεκύνησαν καὶ κλαῖνε,
κι' ὁ Γιώργας μὲ στὰ ἔλατα βουρκώνει, ὠχουλιέται.

Θεέ μου! τί ἦταν κείνο τὸ κακό, τί φρίκη! τί τρομάρα!
ὁ νοῦς τ' ἀνθρώπου χάνεται, κι' ἡ σκέψη σταματάει,
τὰ χεῖλη του δὲν σμίγουνε, τὰ πιάνει βουβαμάρα,
κι' ἡ γλῶσσα μένει ἀκίνητη, στὸ ἀτόμα του κολάει.

Τὰ βρέφη μεσ' στὴν κούνια τους ποῦ ἦσαν κοιμισμένα
ἐκάηκαν σὰν κάθβουνο καὶ τᾶλλα πεταγῶνται,
νὰ μὴν τὰ κάψουν οἱ φωτιῆς ποῦ τὰ εἶχανε ζωσμένα,
καὶ τὰ σκυλιὰ γυρίζουνε στὰ σπίτια κι' ἀγουριῶνται.

Ἄνδρες καὶ γέροντες καὶ παιδιὰ μεγάλα τὰ μαζώνουν,
καὶ τὶς γυναῖκες χωριστὰ μεσ' στὸ σχολεῖο τῆς κλειροῦνε
κι' ἀφήσαν τὰ μικρότερα τὸν κόσμον νὰ σηκώνουν,
ἀπ' τὰ σκοισιμίρια τρέχοντας μὴν τύχει καὶ καοῦνε.

Γυρίζουν σὰν ἀπόκληρα καὶ τρέχουν σὰν τ' ἀρνάκια,
γιὰ νάβρουν τῆς μανούλας τοὺς τὰ στήθια ν' ἀπαγγιάσουν,
μὰ δὲν τὰ βρίσκουν καὶ γυροῦν τριγύρω στὰ σοκάκια,
μὲ τὰ σαγώνια τρέμοντας, τὰ δόλια θὰ ξυλιάσουν!

Τουρτούριζαν ἀπ' τὸ φύγιό καὶ σκούζαν κι' ἀγουριῶσαν,
σὰν νὰ ἦσαν σκυλοκούταβα στοὺς δρόμους πεταμένα,
καὶ πέφταν ἀπ' τὸ τρέξιμο καὶ πάλι σηκωνῶσαν,
γυμνὰ ἦσαν καὶ ξυπόλυτα καὶ ξηνηστικομένα.

Τὶ θὰ γενοῦνε τ' ἄμοιρα ; θὰ σβύσουν, θὰ χαθοῦνε,
χωρὶς μαννοῦλα νηστικὰ χωρὶς σταλιὰ ψωμάκι,
πατέρα πιὰ δὲν ἔχουνε νὰ φέρη νὰ τραφοῦνε,
οὔτ' ἀποφάγια τῶν σκυλιῶν θὰ βροῦνε στὸ σοκάκι.

.

Καὶ μέσα στὸν ἀλλαλαγμό, στὴ φορὶκη, στὴν τρομάρα,
καὶ στὰ σκουσιμάρια τῶν παιδιῶν ποῦ τὸ πετσί σηκώνουν,
τὰ πολυβόλα ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν. Κατάρα !
σ' ἐκείνους ποῦ τὰ ρίχνουνε, τὸν κόσμο νὰ σκοτώνουν.

Σὲ κείνους ποῦ βάλαν φωτιά καὶ κάψανε τὴν Λαϊρά.
μαζὶ μὲ τὰ Καλάβρυτα, στὰ αἵματα νὰ πνίξουν,
τοῦ Ἔθνους τὴν ἀντίστασι τῆς Λευτεριᾶς τὴν αὔρα,
τῆς φλόγες ποῦ τοὺς φλόγησαν, στὴ φλόγα νὰ τῆς ρίξουν.

Μὰ τὰ ἱερά τους κόκκαλα θὰ μείνουν καὶ ἡ σταίχη,
ποῦ κρύβει μέσα στὸ σωρὸ τῆ σπίθα ποῦ θ' ἀνάψη,
ὅπως καὶ ἄλλοτε ἄναψε κι' ἡ λευτεριά πετάχτει,
θὰ πεταχτῆ καὶ σήμερα, ἠφαίστειο γὰ τοὺς κίψη.

Καὶ πρῶτ' οἱ μελλοθίνατοι, τῆς ἀδικιᾶς τὸ κοῖμα,
τοὺς δίνουν τὴν ἀπάντηση ἐκεῖ ποῦ τοὺς σκοτώνουν,
κι' ἄς ἔβλεπαν ὀλάνοικτο στὰ πόδια τους τὸ μνήμα,
τὰ πέντε τους τὰ δάκτυλα ἀνοίγουν, τοὺς μουντζώνουν.

Κι' ἔχουνε τὰ βλέμματα στραμμένα πρὸς τὴν Λαύρα,
ἀδιάφοροι στὰ βλήματα ποῦ πέφτουν στὰ κορμιά τους,
κοιτάζουν ποῦ ἀνυψώνετο τῆς λευτεριᾶς ἡ αἴρα,
ἀπὸ τὸ "Ἄγιο σκίνωμα. Κι' ἐπάνω στὴ μεριά τους,

Τῆς δάφνης φωτοστέφανο πανέμορφο ν' ἀγοίγει,
κι' ἡ ἱστορία π' ἀνοιξαν πανένδοξη σελίδα,
τὰ ματωμένα τους κορμιά μ' ἄλλα κορμιά νὰ σμίγει,
πὺδ γίναν παρανάλωμα στὴν πίστι, στὴν Πατρίδα.

Τὴν ὥρα αὐτὴ οἱ γυναῖκες τους, πὺδ ἦσαν κλεισμένες,
πετάχτηκαν κι' ἀγρίεψαν σὰν νὰ τοὺς ἦρθε ἀτί,
καὶ σπᾶνε τὰ καθήσιματα πὺδ ἦσαν καθησμένες,
καὶ κάθε μιὰ ἀπ' τὰ ξύλα τους ἀρπάζει ἓνα κοιμάτι.

Γκρεμίζουν τὰ παράθυρα, τὴν πόρτα του τὴ σπᾶνε,
σὰν τῆς μαινάδες βγαίνουνε στὸ δρόμο μὲ τὰ ξύλα,
καὶ καταπλήσουν τοὺς σκοποὺς καὶ φεύγουνε καὶ πᾶνε,
ὅλες μαζί στὸ Γολγοθᾶ, στὴ συμφορὰ, στὴ νεῖλα.

Φωτιές δὲν τῆς φοβίζουε οἱ φλόγεσ δὲν τῆς σκιάζουε
γιατι ἔχουε φλόγα μέσα τουε περσότερη ἀπὰ κείνεσ,
κι^ο οἱ φλόγεσ οἱ μικρότερεσ μετ τῆσ τρανέσ μεριάζουε,
καὶ πέρασαν σὰν νὰ ἦσανε ἠλιακέσ ἀκτίνεσ.

Μὰ μόλιε ἐπροβάλανε στοῦ Γολγοθᾶ, τὸ δρόμο,
μ^ο ἀνωρθωμένα τὰ μαλλιά, με μᾶτι ἀγριεμένοιε,
τὰ πολυβόλα ἔβαλαν οἱ Γερμανοὶ στὸν ὄμο
καὶ φύγαε, τοὺσ φάνηκαν ψυχέσ τῶν σκοτωμένοιε.

Καὶ ἔτσι ἐφθάσαν σκούζοντασ στοῦ μαρτυριοῦ τὸν τόπο,
κοῦ κάλλιο νὰ μὴν ἐφθαναν νὰ μὴν ἰδοῦν ἐκεῖνο,
ποῦ εἶδαν τὰ ματάκια τουε, νεκροὺσ ὄλουε στὸν τόπο,
τοὺσ ἄνδρεσ τουε καὶ τὰ παιδιὰ καὶ ἀρχίσανε τὸ θῆνο.

Μ^ο αὐτὰ δὲν ἦσαν κλάῦματα δὲλ ἦσαν μοιρολόγια,
οὔτε τοῦ πόνου μυστικά που λὲν στοὺε πεθαμένοιε,
ἦσαν τραντάγματα κορμιῶν σπατιοὶ με δίγωε λόγια
ἦσαν ὀλέθρου σαραγαμοὶ σ^ο ἀδικοσκοτωμένοιε.

*Ήταν κομμάτιασμα ψυχών με στεναγμούς τοῦ γκιώνη,
ὠχουλιτὸ κουκουβαγιῶν με κεραυνῶν ἀντάρα,
ἦταν κυκλῶνος σήκωμα ποῦ δέντρα ξεριζώνει,
φορτούνας ἦταν ξέσπασμα καὶ ναυαγῶν τρομάρα.

*Ήσαν λυκαίνων οὐρλιαχτὰ, ὀμαδικὸ σκουσμάρι,
τῶν τσακαλλιῶν ποῦ ἀκούεται στῆς νύκτας τὸ σκοτάδι,
ἦταν κομμάτιασμα καρδιᾶς, ποῦ τρέμει καὶ σπαρτσάρει.
ψυχῆς ἦταν τρεμούλιασμα ποῦ φεύγει γιὰ τὸν *Αδη.

.

Φτωχὴ μου λύρα, σώπασε, μὴ θίγεις τὸν καῦμό τους,
νὰ περιγρψάης δὲν μπορεῖς, τῆ φρίκη, τὴν τρομάρα,
ποῦ νοιώσαν αὐτὲς πῦ εἶδανε νεκρὸ τὸν ἀνθρώπο τους,
οὔτε τὸν πόνο τῆς ψυχῆς, τοῦ νοῦ τῆ σαστιμάρα.

Γι' αὐτὸ κατέφα στους νεκροὺς καὶ σκύψε τὸ κεφάλι,
στους ἦρωα; ποῦ πέσανε ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ χῶμα,
κι' εἶπέ τους γιὰ νὰ νοιώσουνε κι' αὐτοὶ χροὰ μεγάλη,
πῶς εἴμεθα ἐλεύθεροι καὶ οἱ ἐχθροὶ μας πτῶμα.

Ίέστους, πὸς ἡ κατάρα τους ποῦ δώσαν πραγματώθη,
οἱ ρεματιῆς ἐγιόμησαν Γερμανικὰ κουφάρια,
κι' οἱ λύκοι τὰ ξεπάστρεψαν, ἡ βρωμα τους σαρώθη,
νά μὴ μολύνουνε τῆς γῆς τὸ χῶμα τὰ λιθάρια,

Φωτιὰ ἦταν καὶ τοὺς ἔκαψε, ἐγίναν ὅλοι θροῦμπι
κι' ὅσοι γλυτώσαν ἐγιναν σὲ ξένες χῶρες δούλοι,
σὰν τὰ σκουλίκια δέρονται γιὰ ἄβρονον ἀποκοῦμπι
μήπως κανέναν του σωθῆ καὶ δὲν χαθοῦνε οὔλοι.

Ἔσεῖς! ἀναπαιθῆκατε, μὰ κείνοι παραδέρονν,
σὰν τὰ μυρμήγγια σιτὴ φωτιὰ ποῦ τρέμονν μὴν καοῦνε,
καὶ σὰν τὰ παλιοκούρελα ποῦ οἱ ἄνεμοι τὰ σέρνονν.
γιὰ δὲν τοὺς δέχεται ἡ γῆ στὸ χῶμα τῆς νὰ μποῦνε.

Ἔσεῖς !! ἐγίνατε Ἐθνικοῦ φωτὸς προσκυνητᾶρι,
καὶ θᾶρχετε ἡ νεότης μας ἐδῶ νὰ γωνατίζει,
γιὰ νὰ φιλῇ τ' ἀμάραντο τοῦ τάφου σας χορτᾶρι
κι' ἀπὸ τῆς Λαύρας τὸ λαυρὸ τὰ στήθιανὰ γιομίζει.

Ἔσεῖς..... δὲν εἴσαστε νεκροὶ. καὶ ὅσα πέρασουν χρόνια,
θὰ ἦσθε πάντα ζωντανοί, θὰ ἦσθε ἡ ἐλπίδα,
κάθε γεννιάς ποῦ θᾶρχεται. Ἔσεῖς θὰ ἦσθε αἰώνια,
τῆς λευτεριάς τὸ σύμβολο, ἡ Πίστις κι' ἡ Πατρίδα.

Καὶ σεῖς ποὺ κλαῖτε γύρω μου χαροκαῦμένη δροφάνια,
γιὰ τοὺς νεκροὺς ποὺ ἔγιναν πανεθνικὴ λαμπάδα,
σηκῶστε τὸ κεφάλι σας ψηλὰ μὲ περηφάνεια,
γιατὶ ἐδώσατε τὸ πᾶν στὴ μάννα, τὴν Ἑλλάδα !

Χαρτοπωλείον
ΑΓΓ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗ
ΓΟΥΝΑΡΗ 34 • ΤΗΛΕΦ. 31.28

